

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФАКУЛЬТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА МУЗИКОЗНАВСТВА ТА ХОРОВОГО МИСТЕЦТВА

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан
Факультету культури і мистецтв
доц. Крохмальний Р. О.

“   ” _____ 2020 р.

Музична психологія

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
підготовки «Магістр»
спеціальності 025 Музичне мистецтво

2020 рік

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Музична психологія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки «Магістр» спеціальності 025 Музичне мистецтво.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є специфіка, сутність, зміст науково-дослідницької діяльності в галузі музичної психології, психологічні процеси та властивості особистості музиканта, його творча діяльність.

Міждисциплінарні зв'язки: загальна психологія, мистецтвознавство, методика музичного виховання.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. 2 змістові модулі.
2. Модулі: «Самостійна робота», «Індивідуальна робота».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Музична психологія» є забезпечити студентів відповідними науковими знаннями теоретико-методологічного змісту та творчо-пошуковими навичками у галузі музичної психології.

1.2. Основні завдання навчального курсу «Музична психологія»:

- відстежити специфіку музичної діяльності;
- розкрити психологічні особливості особистості музиканта, його творчої діяльності;
- освоїти закономірності функціонування музично-психологічних процесів та прийомів емоційно-вольової регуляції в процесі підготовки до публічного виступу;
- вміти поєднувати загальні закономірності психології і конкретизувати їх стосовно до діяльності музиканта;
- сформувати навички застосування психологічних підходів у педагогічній, виконавській, творчій музичній діяльності;

- освоїти процеси формування, розвитку і визначення музичних здібностей особистості, методів застосування музики як масового засобу комунікації;

- сформувати у майбутнього фахівця психологічну компетентність, творчу активність на основі знань психологічної особливості музичної діяльності.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми магістранти повинні:

знати: предмет дослідження музичної психології, психологічні особливості особистості музиканта, психологічні особливості творчості в різних видах музичної діяльності, психологічні особливості функціонування музичних процесів; закономірності та принципи музичного розвитку, основні напрямки розвитку музичної арт – терапії, психологічні особливості та специфіку різних видів музичної діяльності в їх професійному аспекті (виконавська, композиторська, педагогічна, слухацька діяльність).

вміти: вільно орієнтуватися в теоретико-методологічних засадах музичної психології на основі базових знань музичного мистецтва; здійснювати музично-психологічну діагностику з подальшим прогнозуванням та проектуванням музичної діяльності; організовувати та здійснювати музично-психологічний експеримент та оцінювати його результати; підвищувати ефективність засвоєння технічних, художньо-виконавських умінь та навичок засобами музично-психологічного впливу.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, 3 кредити ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Музична психологія. Предмет і шляхи дослідження.

Область музичної психології є граничною між сферою мистецтва і сферою науки про людину.

Піфагор і його вчення про евритмію. Платон про музичні ритми і лади. Аристотель і його вчення про мімесис і концепція катарсису. Музика в древньому Китаї та Індії як символ порядку і гармонії суспільного життя.

Розвиток музичної психології в Середньовіччі (Боецій, Гвідо

Арретинський). XII-XIII століття – розвиток музичної психології в працях музикантів-філософів (Кірхер, Маттесон, Кванц). Г. Гельмгольц і початок наукового підходу до музичної психології. XIX століття – К. Штумпф і його концепція про два компоненти висоти музичного звуку. Розвиток його ідей в працях М. Майера, В. Кьолера.

Гештальтпсихологія і її вплив на розвиток музичної психології в роботах Е. Курта, Г. Ревеша, А. Веллека.

Вклад Б. Теплова, Е. Назайкінського, В. Медушевського, Г. Тарасов, Л. Бочкарьова в розвиток музичної психології.

Напрямки музичної психології: психологія музично-виконавської діяльності, психологія музично-творчої діяльності, психологія музичних здібностей, психологія музичного навчання і виховання, музично психотерапія.

Тема 2. Особистість музиканта (психологічна характеристика).

Особливості особистості музиканта. Двохфакторна теорія інтелекту Спірмена. Музична пам'ять як яскравий вияв музичної обдарованості (В.Моцарт, Д.Тосканіні, Ф.Ліст). Літературний талант і музична обдарованість (Ф.Ліст, Р.Шуман, Р.Вагнер). Процесолюбство і воля в досягненні мети (П.Чайковський, Ф.Шопен, Ф.Шаляпін).

Основна мотивація творчої праці в самому процесі творення. Тенденція до самоактуалізації (А.Маслоу).

Музична обдарованість за Б.Тепловим. Основні компоненти музичності. Тестування музичних здібностей за методикою Г.Вінга.

Суспільне призначення музиканта. «Музикант ніколи не повинен намагатись осліпити свого слухача чисто технічним блиском; потрібно намагатись облагородити його серце і звеличити почуття» (Й.Гофман).

Тема 3. Психологічні особливості діяльності музиканта.

Схожість і різниця дитячої гри і гри музиканта. Синтетивний період навчання музики. Структура досвіду музичної діяльності: знання; способи діяльності і досвід їх здійснення; досвід емоційно-ціннісного відношення до світу. Оволодіння технікою гри.

Формування навиків. Роль самосвідомості для розвитку музиканта. Сформованість «Я-концепції».

Техніка ігрових рухів. Суть слухового і рухового методів в оволодінні технікою ігрових рухів (Г. Коган, М. Курбатов, Л. Шпор, І. Гофман, К. Черні). Анатомо-фізіологічний підхід до техніки ігрових рухів і його послідовники. Принципи побудови раціональних рухів в роботах Н. Бернштейна, П. Анохіна, Л. Чхайдзе. Теорія поетапного формування розумових дій П. Гальперіна.

Основні способи звуковидобування та їх особливості. Негативні наслідки м'язевих зажимів і способи їх подолання і зняття. Умови формування рухових навиків. Ідеомоторна підготовка ігрових рухів і способи її здійснення.

Тема 4. Пізнавальні процеси в діяльності музиканта.

Увага. Зв'язок уваги з такими індивідуально-типологічними особливостями як інтроверсія і екстраверсія. Увага і контроль. Увага і діяльність музиканта-виконавця. Розвиток уваги. Видатні музиканти про

значення уваги.

Відчуття. Взаємодія відчуттів у двох основних процесах сенсibiliзації і синестезії. Відчуття від обертонів (Г. Гельмгольц). Слухові відчуття (звуквисотний, мелодичний, гармонічний, поліфонічний, тембро-динамічний, фактурний, внутрішній слух). Музично-слухові уявлення. Метроритмічні відчуття. Рухові відчуття.

Пам'ять. Основні види музичної пам'яті. Три основні процеси запам'ятовування тексту: смислове групування; виявлення смислових опорних пунктів і процеси співвідношення (В. Муцмахер). Запам'ятовування музичного тексту за формулою Й. Гофмана.

Мислення. Особливості різних видів музичного мислення (абстрактно-логічне, наочно-образне, наочно-дійове). Музичний образ як єдність трьох основ матеріальної, духовної і логічної. Логіка розвитку музичної думки (повторення і зіставлення, варіювання і чергування, просування, прогресуюче стиснення, компенсація). Розвиток музичного мислення в процесах сприймання, виконання і створення музики.

Уява. Зв'язок музичної уяви з життєвим досвідом. Особливості роботи уяви композитора, виконавця, слухача. Розвиток музичної уяви.

Тема 5. Індивідуально-психологічні особливості музиканта.

Здібності. Генетична схильність у вияві здібностей (Ф.Гальтон, Г.Айзенк, А.Дженсен).

Темперамент і характер. Характеристики класичних типів темпераментів і визначальні музиканти. Низькокреативні і висококреативні типи. Класифікація К.Леонгарда. Особливості співвідношення психодинамічних особливостей темпераменту та характеру і вибір виду музичної діяльності. Тести Айзенка, Кеттела. Люшера, Тейлора.

Емоції. Взаємовідношення емоцій і почуттів. Причини виникнення різних емоцій. Емоції і стрес. Емоції в музиці. Моделювання емоцій.

Воля. Ознаки вольової поведінки. Воля і уява. Вольові якості особистості. Оптимальний концертний стан і методи оволодіння ним.

Змістовий модуль 2.

Тема 6. Психологія творчого процесу в музично-виконавському мистецтві.

Психологічні особливості готовності до інструментально-виконавської діяльності.

Основні психологічні компоненти готовності до інструментально-виконавської діяльності: мотиваційно-вольовий, когнітивно-аналітичний, креативний, ціннісно-орієнтаційний, операційний.

Психологічні особливості творчості виконавця.

Три основних підходи в створенні художньою образу і його інтерпретації: суб'єктивний, об'єктивний і об'єднуючий (два попередніх).

Орієнтація свідомості на мету як психологічна передумова успіху в музично-виконавській творчості.

Увага і концентрація думки психологічний фундамент успішної роботи музиканта-виконавця. «Хвилювання–піднесення» і «хвилювання–паніка» (П.Якобсон).

Воля, бажання як запорука успіху в творчій роботі музиканта. «Чим більше людині дано, тим більше вона повинна працювати» (П.Чайковський).

Психологічні методи оволодіння оптимальним концертним станом: аутогенне заглиблення, вживання в образ діючого виконавця, об'єктно-центрований підхід до виконання музичного твору.

Тема 7. Психологія диригентської діяльності.

Психологічні особливості групової діяльності. Колектив як вища форма організації групи. Конформна поведінка людини. Метод Дж. Морено для вивчення міжособистісних відносин в групах. Методика референтометрії.

Психологічні особливості групової діяльності. Роль навіювання у структурі диригентського мистецтва.

Психологічні особливості спілкування диригента та музичного колективу.

Психологічні аспекти і якості диригентської діяльності як методи управління хором чи оркестром. Диригентська діяльність як поєднання раціонального та емоційного підходу і містить комплекс діяльностей: інтерпретаційна (аналітична), виконавська (евристична), керуюча (реалізує), репетиційна (педагогічна) і організуюча.

Тема 8. Психологія композиторської творчості.

Порівняльна психологічна характеристика творчого процесу Й.С. Баха і Л. Бетховена.

Музична тема у Баха визначає ідею всього твору (з перших тактів він дає формулу, з якої логічно виводить весь подальший розвиток музики).

У Бетховена ідея цілого визначає тему (його тематичне зерно виведене із ще не оформленої музичної тканини твору).

«Краса логічно очікуваного» – в основі методу композиції Баха. «Краса несподіваного» – в музиці Бетховена.

Майстерність і талант композитора полягає в умінні знайти не тільки художньо-цінний зміст образу, а й здатність втілити цей зміст в адекватній формі, котра згодом буде розкодована спочатку виконавцем, а потім і слухачем музичного твору.

Тема 9. Музична психотерапія: дослідження і досвід.

Віхи розвитку музичної психотерапії. Теоретичні принципи музично-раціональної психотерапії. Рецептна і активна музикотерапія. Онтопсихологічна музико-терапія. Вагнер і психоаналіз. Сприймання музики і активізація зорових образів і уявлень. Терапевтичний ефект звуку. Музично-психологічний масаж. Формули психологічної стійкості. Музично-медитативні вправи. Терапія співом.

Тема 10. Принципи і методи ведення музичної пропаганди.

Значення музичної пропаганди та її цілі.

Ланки та її цілі.

Ланки комунікативного процесу. Структурування інформаційного повідомлення.

Теорії комунікативного впливу та їх використання в музичній пропаганді.
Експериментальні методи розвитку музичних інтересів.

3. Рекомендована література

Основна література:

1. Драганчук В.М. Музична психологія і терапія: навч. посіб. для студ. спец «Музичне мистецтво». Східноєвроп.нац.унів.ім.Лесі Українки, 2016. – 230 с.
2. Євстігнеєва Н.І. Музичне мистецтво як засіб саморегуляції людини: історичний, філософський, музично-терапевтичний аспект. – Полтава: ПДПУ, 2004.- 30 с.
3. Муха А. Процес композиторської творчості. – К., 1979.
4. Овсянкіна Г. П. Музыкальная психология : учебное пособие для вузов / Г. П. Овсянкіна. – СПб. : Издательство «Союз художников», 2007. – 240 с
5. Петрушин В.И. Музыкальная психология. Учебное пособие– М.: Академический проект; Трикста, 2008. – 400 с.
6. Шабутін С. Зцілення музикою. Тернопіль: Підручники і посібники. 200.- 191 с.

Додаткова література:

7. Дашак А.Ю. Божественна природа звуку: навч.посіб. Львів: Світ, 2003.- 108 с.
8. Євстігнеєва Н.І. Поліфункціональність музичного мистецтва як детермінанта різнорівневого впливу на особистість. Науковий вісник Чернівецького університету: Зб. наук. праць. – Вип. 89. – Чернівці: Рута, 2000. – С. 20 – 27. – Серія «Педагогіка та психологія».
9. Кияновська Л. О. Музична психологія, її роль і місце в музичній освіті України / Л. О. Кияновська // Музична освіта в Україні. Сучасний стан, проблеми розвитку : матеріали наук.-практ. конф. – К. : АМУ, 2001. – С. 153–157.
10. Копытин А.И. Диагностика в арт-терапии. Метод «Мандала». – М.,1991. – 80 с.
11. Побережна Г. Художній і сакральний аспекти музичного метра. К.: НАН України, ін.-т МФЕ ім.М.Т.Рильського, 2002.- с.88-82.
12. Пясковський І.Б. Феноменологія музичного мислення. Науковий вісник НМАУ ім.П.І.Чайковського. – К. видавн. НМАУ ім.П.І.Чайковського., 2000.- вип.7 (Музикознавство).- с.46-56.
13. Роменець В. Психологія творчості: монографія. –К.: Либідь, 2004. -288 с.
14. Тарапата-Більченко Л.Г. Філософія музики: навч.посіб.для студентів та магістрантів ф-ту мистецтв. Суми: Сум.ДПУ ім.А.С.Макаренка. 2004. – 76 с.

Інтернет-ресурси:

1. [http:// www . muzterapia. com](http://www.muzterapia.com)
2. <http://www.bgam.edu.by>
3. <https://osvita.ua/vnz/reports/psychology/28673>
4. <http://www.apppsychology.org.ua/data/jrn/v12/i22/31.pdf>
5. <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/10/63.pdf>

4. Тести і завдання з музичної психології: тести і завдання призначені для контролю самостійної роботи магістрантів відповідно до навчальної програми курсу «Музична психологія». Зміст пропонованих завдань відповідає програмовим вимогам і відображає зміст модулів курсу. Структура тестів включає завдання трьох рівнів складності – А, Б, С, при чому різних форм. Так, першу форму (для рівня А) представляють завдання з вибору однієї правильної відповіді. Завдання другої форми (Б) містять дописи правильної відповіді. Третьою формою (С) є завдання розгорнуто-аргументованої відповіді-тлумачення.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен.

6. Засоби діагностики успішності навчання: поточний та підсумковий тестовий контроль, підготовка та захист наукового реферату.